

ผลของการใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบิดาต่อบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตร
แบบแผนของนมที่ใช้เลี้ยงบุตร และระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

นางสาวศิริรัตน์ อังคะนาวิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0314-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร 20.5.06664

EFFECTS OF FATHER PARTICIPATORY ENHANCEMENT PROGRAM
ON PATERNAL ROLE IN CHILDREARING , PATTERN OF FEEDING
AND DURATION OF BREASTFEEDING

Miss Sirirat Oangkanawin

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Education

Faculty of Nursing
Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0314-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบิดาต่อ
บทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตร แบบแผนของนมที่ใช้เลี้ยงบุตร และ
ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

โดย

นางสาวศิริรัตน์ อังคะนาวิน

สาขาวิชา

การพยาบาลศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา รัชชกุล

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา รัชชกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

ศิริรัตน์ อังคะนาวิณ : ผลของการใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบิดาต่อบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตร แบบแผนของนมที่ใช้เลี้ยงบุตร และระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา (EFFECTS OF FATHER PARTICIPATORY ENHANCEMENT PROGRAM ON PATERNAL ROLE IN CHILDREARING, PATTERN OF FEEDING AND DURATION OF BREASTFEEDING.)

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. สุชาดา รัชชกุล, 134 หน้า. ISBN 974-03-0314-5

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบิดาต่อบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตร แบบแผนของนมที่ใช้เลี้ยงบุตร และระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา กลุ่มตัวอย่างคือมารดาหลังคลอดปกติ ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลชลบุรี จำนวน 40 คน ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและแบ่งกลุ่มด้วยวิธีการจับคู่ โดยใช้แบบสอบถามสัมพันธ์ระหว่างบิดาและมารดาซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .89 ได้กลุ่มทดลอง 20 คนและกลุ่มควบคุม 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบิดา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตร แบบสอบถามแบบแผนของนมที่ใช้เลี้ยงบุตรและระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .81 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ ไคร์สแควร์ สถิติทดสอบที และสถิติทดสอบวิเคราะห์ความแปรปรวนซ้ำ (Repeated Measure MANOVA)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบิดามีระดับบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตรในสัปดาห์ที่ 4 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 8 และ สัปดาห์ที่ 12 อยู่ในระดับมาก มีแบบแผนของนมที่ใช้เลี้ยงบุตรโดยเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเพียงชนิดเดียว และมีระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานาน 12 สัปดาห์
2. บทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตรระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบิดากับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบิดาสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 กับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติในสัปดาห์ที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. แบบแผนของนมที่ใช้เลี้ยงบุตรระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบิดากับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติแตกต่างกันในสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบิดากับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ สัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สาขาวิชา.....การพยาบาลศึกษา....

ปีการศึกษา.....2544.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

417 75909 36 : MAJOR NURSING EDUCATION

KEY WORD: FATHER PARTICIPATORY ENHANCEMENT PROGRAM / PATERNAL ROLE / BREASTFEEDING

SIRIRAT OANGKANAWIN: EFFECTS OF FATHER PARTICIPATORY ENHANCEMENT PROGRAM ON PATERNAL ROLE IN CHILDREARING, PATTERN OF FEEDING AND DURATION OF BREASTFEEDING. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. SUCHADA RATCHUKUL. Ed.D. 134 pp. ISBN 974-03-0314-5

The purposes of this research were to evaluate the effects of father participatory enhancement program on paternal role in childrearing, pattern of feeding and duration of breastfeeding. The sample were 40 childbearing mother laboring at Chonburi Hospital, selected by purposive sampling and matched pair by the questionnaire of the relationship between father and mother ($r=.89$) divided into one experimental group and control group equally, 20 in each group. The research instrument were developed by the researcher, a father participatory enhancement program, test the paternal role in childrearing ($r=.81$), pattern of feeding and duration of breastfeeding. The data were analyzed by using means, standard deviation, Chi square test statistic, t-test statistic, and Repeated Measure MANOVA

The major findings were as follows

1. The paternal role of experimental group was in intermediate level in 4th week, in high level in 8th week and at 12th week, pattern of milk feeding was solely on breastfeeding and duration of breastfeeding was twelve weeks
2. The paternal role of experimental group and control group were different at the .05 level. Results in pairing test were the 8th week with the 12th week of experimental group and 4th week of control group was significantly different at the .05 level.
3. Pattern of milk feeding of experimental group and control group in 8th week and at 12th week were significantly different at the .05 level.
4. Duration of breastfeeding of experimental group and control group in 4th week 8th week and at 12th week were significantly different at the .05 level.

Field of study...Nursing Education... Student's signature... *Sirirat Oangkana win*
Academic year.....2001..... Advisor's signature... *Suchada Ratchukul*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถ และความช่วยเหลือ เอาใจใส่ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ รัชชกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ เป็นประโยชน์ ท่านได้ใช้คุณลักษณะของอาจารย์พยาบาลกระตุ้นให้ผู้วิจัยมีความตั้งใจ อดทน พากเพียร พยายามที่จะทำงานให้สำเร็จผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี ประธานสอบ วิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โภธิสาร อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้โอกาสผู้วิจัยได้ศึกษาวิชาสถิติที่ใช้ในการวิจัยนี้ด้วยความเอาใจใส่ เสียสละเวลา และพยายามอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลา ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือ ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลเลิดสิน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชลบุรี หัวหน้าฝ่าย การพยาบาล และหัวหน้าตึกหลังคลอดที่กรุณาให้ความร่วมมือในการทดสอบเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งบิดาและมารดาทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ที่ให้โอกาสในการศึกษาชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเคารพ อังคะนาวิน คุณแม่สมบุรณ์ อังคะนาวิน ที่คอยเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันตลอดมา

ศิริรัตน์ อังคะนาวิน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตร.....	10
2.1.1 ความหมาย.....	10
2.1.2 บทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตร.....	10
2.1.3 สัมพันธภาพระหว่างบิดา-มารดา.....	14
2.1.4 การมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร.....	15
2.2 การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา.....	17
2.2.1 ความสำคัญของการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา.....	17
2.2.2 ประโยชน์ของการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา.....	17
2.2.3 การสร้างและการหลั่งน้ำนม.....	22
2.2.4 บทบิดากับการส่งเสริมการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา.....	25
2.3 แบบแผนและระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา.....	27
2.3.1 ชนิดของนมที่ใช้เลี้ยงบุตร.....	27
2.3.2 ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.4 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้.....	30
2.4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้.....	30
2.4.2 วิธีการให้ความรู้.....	34
2.4.3 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	37
2.4.4 การติดตามให้ความรู้โดยการเยี่ยมบ้าน.....	38
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	53
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	59
3.3 การดำเนินการวิจัย.....	65
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	77
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	77
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	78
5.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	84
รายการอ้างอิง.....	86
ภาคผนวก.....	96
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	97
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล.....	99
ภาคผนวก ค สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	103
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	113
ประวัติผู้เขียน.....	134

สารบัญญัตราสาร

ตาราง ที่		หน้า
1	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และระดับสัมพันธภาพระหว่างบิดาและมารดาของ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	57
2	แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามความถี่และร้อยละ	58
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตรหลัง การใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบิดา.....	70
4	จำนวนและร้อยละจำแนกตามแบบของนมที่ใช้เลี้ยงบุตร และระยะเวลาการเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดากลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของบิดา.....	72
5	เปรียบเทียบบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ในสัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 8 สัปดาห์ที่ 12 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของบิดากับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ.....	73
6	เปรียบเทียบบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ในสัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 8 สัปดาห์ที่ 12 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของบิดากับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติเป็นรายคู่.....	74
7	เปรียบเทียบแบบแผนของนมที่ใช้เลี้ยงบุตรในสัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 8 สัปดาห์ที่ 12 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของบิดากับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ.....	75
8	เปรียบเทียบระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาในสัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 8 สัปดาห์ที่ 12 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของบิดากับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ.....	76

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ ที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	51